حسین حیدرزاده، دبیر کمیته هماهنگی بازار آب خراسان رضوی:

بازار آب

راهکاری برای افزایش بهره‌وری آب

مصاحبه کننده - مریم حسنی سعدی

چندصباحی است که بازار آب به عنوان راهکاری مؤثر برای حل مسئله آب در میان کارشناسان وزارت نیرو مطرح است. اما باید توجه داشت که بهره‌گیری از بازار آب ملزوماتی دارد که بی‌توجهی به آنها می‌تواند بحران منابع آبی کشور را تبدیل به معضلی لاینحل کند. بازار آب که به دنبال ضابطه‌مند کردن میزان و نحوه مصرف آب می‌باشد در صدد است بخشی از آب مورد تقاضا را با اجرای سیاست‌های باز تخصیص آب از طریق انتقال مصرف به بخش‌های کاراتر و بهره‌ور‌تر، در چارچوب قواعد و مقررات تنظیمی، برای متقاضیان فراهم کند. اولین بازار آب کشور بهمن سال ۱۴۰۰ توسط شرکت آب منطقه‌ای خراسان رضوی در دشت خواف اجرا شد. اهمیت بازار آب و چالش‌های پیش روی اجرایی‌اش ما را بر آن داشت تا با حسین حیدرزاده، کارشناس آب منطقه‌ای خراسان‌رضوی، دبیر کمیته هماهنگی بازار آب و همچنین دبیر کمیسیون رسیدگی به درخواست‌های ورود به بازار آب، درباره بازار آب دشت خواف گفت‌وگو کنیم.

ما چند نوع مبادله داریم، مبادله‌ای که بین چاه‌ها صورت‌می‌گیرد؛ یعنی در واقع یک مقدار حجم آب به‌صورت شارژ از حجم سهمیه کارت فروشنده کم و کارت چاه خریدار شارژ می‌گردد. البته مقداری از حجم مبادله شده به نفع آبخوان ذخیره می‌شود که بسته به اختلاف هدایت الکتریکی بین چاه مبدأ و مقصد بین ۱۵ تا ۴۰ درصد متغیر می‌باشد.

آقای حیدر زاده! چه مدت است بازار آب در استان خراسان رضوی اجرایی شده‌است؟

بازار آب در محدوده مطالعاتی دشت خواف بیش از دو سال است که به‌صورت پایلوت در حال اجرا است. در این مدت ۷۳۰,۹۸۵ متر مکعب آب بین بخش کشاورزی و صنعت مبادله شده‌است. حجم مبادلات در این بازار در سال ۱۴۰۰ حدود ۶۰۰,۰۰۰ مترمکعب بوده که در این مبادلات، مالکین سیزده حلقه چاه کشاورزی مشارکت داشته‌اند. در سال ۱۴۰۱ به دلیل تغییر رویه و دستورالعمل‌ها و به جهت نظارت بیشتر مبادلات متوقف شد و امسال هم شش حلقه چاه با حجم ۲۰۹,۸۸۸ متر مکعب مجوز ورود به بازار دریافت کرده‌اند و مقدار ۱۲۲,۰۶۲ متر مکعب آن بین صنعت و کشاورزی مبادله شده‌است.

محدوده مطالعاتی دشت خواف در کدام حوضه آبریز قرار گرفته‌است و موقعیت جغرافیایی این دشت به چه شکل است؟

محدوده مطالعاتی دشت خواف در حوضه آبریز نمکزار خواف و در جنوب شرق استان خراسان رضوی قرار دارد و هم مرز با کشور افغانستان است. میزان آب ورودی سطحی به محدوده این دشت ۲/۵ میلیون متر مکعب و از سمت محدوده مطالعاتی زوزن می‌باشد. جریان سطحی خروجی نیز ۸/۱ میلیون مترمکعب و به سمت محدوده‌های زوزن و نمکزار خواف است. جریان زیرزمینی ورودی و خروجی از دشت هم تقریباً صفر است.

مبادلات در بازار آب دشت خواف برای چه مصارفی در نظر گرفته شده‌است؟

در این بازار مبادله آب بین بخش کشاورزی با کشاورزی و بخش کشاورزی با صنعت مجاز است؛ اما علی‌رغم مجاز بودن مبادله آب بین بخش کشاورزی، کل مبادلاتی که ما در دشت خواف داشتیم از کشاورزی به صنعت بوده‌است.

نحوه مبادلات آب در این بازار چگونه است؟

ما چند نوع مبادله داریم، مبادله‌ای که بین چاه‌ها صورت‌می‌گیرد؛ یعنی در واقع یک مقدار حجم آب به‌صورت شارژ از حجم سهمیه کارت فروشنده کم و کارت چاه خریدار شارژ می‌گردد. البته مقداری از حجم مبادله شده به نفع آبخوان ذخیره می‌شود که بسته به اختلاف هدایت الکتریکی بین چاه مبدأ و مقصد بین ۱۵ تا ۴۰ درصد متغیر می‌باشد.

نحوه دیگر فروش آب، فروش تانکری است یعنی مالک چاه درخواست می‌دهد و پس از اینکه مجوز فروش آب در بازار برای او صادر شد به میزان حجم مجوز صادره، مجاز است از چاه خود فروش تانکری داشته باشد و آب از محل چاه به وسیله تانکر به محل مصرف انتقال می‌یابد. نوع دیگر مبادلات در بازار آب فروش تانکری از محل چشمه‌ها و قنوات است که اینها در واقع کارت شارژ ندارند و همیشه آب به صورت طبیعی جریان دارد و می‌توانند پس از اخذ مجوز مربوطه به صورت تانکری آب به صنعت بفروشند.

پیش نیازهای ورود به این بازار چه هستند؟

فعال بودن چاه شرط اصلی است، چاهی که متروکه باشد و از آن بهره‌برداری نشود عملاً نمی‌تواند وارد بازار شود. همچنین نصب کنتور هوشمند بر روی چاه، داشتن گواهی صحت سنجی کنتور و عدم تخلف از مفاد پروانه بهره‌برداری از دیگر شرایط ورود به این بازار هستند.

خرید و فروش در این بازار به چه شکل اجرا می‌شود؟

در این بازار چند رکن داریم، ابتدا آب منطقه‌ای است که دستورالعمل‌ها را تهیه کرده و همچنین مسئول بررسی درخواست‌های ورود به بازار و صدور مجوزهای مربوطه و نظارت بر مبادلات می‌باشد. رکن دیگر کارگزار بازار آب است که خریدار و فروشنده را به هم معرفی و در صورت توافق، قرارداد مبادله آب را بین این دو تنظیم می‌کند. تشکل کشاورزان دشت خواف نیز در زمینه تشویق کشاورزان برای ورود به بازار آب و راهنمایی آنها برای مدیریت مقدار آب به‌جا مانده پس از واگذاری، نقش اساسی داشته است. رکن بعدی، ارائه کننده آب در بازار می‌باشد که می‌خواهد آب مازاد خود را در بازار بفروشد. در آخر هم یک خریدار آب داریم که می‌خواهد حجم آب خریداری شده را در چاه خود شارژ نماید. روال

بـازار هـم به ایـن ترتیب اسـت که فروشـنده یا همـان ارائه کننـده آب، درخواسـت خـود را بـه آب منطقـه‌ای می‌دهد؛ لازم بـه ذکر اسـت که مقدار آب ارائه شـده در بـازار نباید از ده درصـد حجـم مجـاز پروانه تجـاوز کند.
اگر فروشـنده شـرایط اولیه ورود به بازار را دارا باشد، کارشناس گـزارش خـود را تنظیم و برای بررسی بـه کمیسیون رسیدگی بـه درخواسـت‌های بـازار آب ارائـه می‌دهـد. ایـن کمیسیـون متشـکل از سـه نفـر اسـت؛ یـک نفـر کارشـناس فـنی، یـک نفـر کارشـناس حقـوقی و یـک نفـر دبیـر کمیسیون. درخواسـت در ایـن کمیسیـون بـررسی شـده و در صـورت تأییـد، مجـوز ارائـه آب بـرای فروشـنده صـادر و تحویـل وی می‌گـردد. سـپس فروشـنده بایـد بـه کارگـزار مراجعه نمـوده و اعلام کنـد کـه مجـوز فـروش آب با مقـدار تعیین شـده از کمیسیـون را دارد. کارگـزار اگـر خریـداری بـرای ایـن مقـدار آب داشـت قـرارداد را بیـن فروشـنده و خریدار تنظیـم می‌کنـد. خریـدار قـرارداد مبادلـه آب را بـه اداره منابـع آب ارائـه کـرده و درخواسـت افزایش شـارژ چاه خود را بـه میـزان خریـداری شـده می‌نمایـد. لازم به ذکر اسـت کـه شـروط لازم بـرای خرید از بـازار آب همانند شـرط‌های ارائـه کننـده آب در بـازار اسـت یعـنی فعـال بـودن چـاه، نصـب کنتـور هوشـمند، داشـتن گـواهی صحـت سـنجی کنتـور و عـدم تخلـف از مفـاد پروانـه بهره‌بـرداری. اگـر در ایـن بررسی‌هـا مشـکلی نبـود این شـارژ که قـبلاً در هنگام صـدور مجـوز از شـارژ چـاه ارائـه کننـده آب کسـر شـده بعد از کسـر سـهم آبخـوان به چـاه خریـدار منتقل می‌شـود.

در کمیسیـون رسیـدگی به درخواسـت‌های بازار آب همه کارشـناس‌ها از آب منطقه‌ای هسـتند؟

بلـه؛ هـر سـه نفـر از آب منطقـه‌ای هسـتند و حکـم آنهـا توسـط مدیرعامـل امضـا می‌شـود.

در مـورد بحـث کارگزاری‌هـا، سـاختار و تأییـد صلاحیت‌شـان چگونـه اسـت؟

کارگزاری‌هـا در سـطوح مختلـف یکسـری شـرایطی دارنـد و دارای درجه‌بنـدی از یـک تـا چهـار هسـتند کـه در هـر سـطحی کارشناسـان متخصـص و امکانـات مـورد نیـاز خودشـان را بایـد داشـته باشـند. متقاضیـان درخواسـت خـود را بـه همـراه مدارک منـدرج در دسـتورالعمل صـادره از سـوی شـرکت مدیریـت منابـع آب ایـران، بـه آب منطقـه‌ای ارائـه می‌دهنـد. مـدارک در صـورت کامـل بـودن به شـرکت مدیریـت منابـع آب ایـران ارسـال گردیـده و پس از طـرح در کمیتـه مربوطه، برای کارگـزاری مجوز فعالیت صادر می‌شـود.

در صورتی‌کـه چـاه خریـدار تـوان برداشـت آب خریـداری شـده را نداشـته باشـد، چـه تمهیداتی پیش‌بیـنی شده‌اسـت؟

معمولاً کسی که نمی‌تواند از چاه مقدار آبی بیشـتر از پروانه برداشـت کند چنین درخواسـتی را ارائه نمی‌کنـد. علاوه بر این، قبل از آنکه قرارداد بسـته شـود یک هماهنگی شفاهی بیـن کارگـزار یـا خریـدار بـا امـور آب انجام‌می‌شـود که اگر تأییـد لفـظی و شـفاهی دادنـد آن قـرارداد منعقـد شـود تا بعـداً در کمیسیـون رسیـدگی تأیید نهـایی صـورت پذیرد.

انتقـال آب از طریـق لولـه بـرای این‌گونـه چاه‌ها پیـش بینی نشده‌اسـت؟

قطعـاً ایـن امـکان وجـود دارد؛ منتهـا وقـتی کـه بخواهند لوله‌گـذاری کننـد هزینـه بسـیار زیـادی نیـاز دارد و چـون مبادلات بازار آب یک‌سـاله اسـت و ممکن اسـت امسـال از یـک چاه خریداری صورت گیرد و سـال آینـده از چاه دیگر، بنابرایـن کسـی لوله‌گذاری انجـام نمی‌دهد. لوله‌گـذاری در صـورتی انجام‌می‌شـود کـه خریـدار سـهم آب چاه کشـاورز را به‌صـورت دائـمی خریـداری نمایـد کـه آن هم مکانیسـم و دسـتورالعمل‌های مربـوط بـه خـود را دارد و اگـر واحـد صنعـتی، بخـشی یا کل یک چاه کشـاورزی را به‌صورت دائم بخرد شـرکت آب منطقـه‌ای اجازه می‌دهد کـه بعد از تغییر نـوع مصـرف، ایـن آب را بـا لولـه بـه محـل صنعـت منتقل کنـد. در بـازار قـرار نیسـت کـه چـاه خریـد و فروش شـود بلکـه حجم آب اسـت که به صـورت موقت مبادله می‌شـود.

تشـخیص آب مازاد بر عهده کدام سازمان است؛ شرکت آب منطقه‌ای، سازمان جهاد کشـاورزی و یا خود فروشنده؟

خود کشـاورز تشـخیص می‌دهد که از طریـق کم‌آبیاری آب

خود کشاورز تشخیص می‌دهد که از طریق کم آبیاری آب را صرفه‌جویی کرده و در بازار ارائه نماید چرا که از طریق فروش آب نقدینگی خوبی دست کشاورز را می‌گیرد. گاهی درآمد حاصل از فروش آب بیشتر از درآمد حاصل از برداشت محصول است و کشاورز می‌تواند این مبلغ را صرف بهره‌وری بیشتر آب (کانال‌کشی، لوله‌گذاری یا طرح‌های نوین آبیاری) نماید.

را صرفه‌جویی کرده و در بازار ارائه نماید چرا که از طریق فروش آب نقدینگی خوبی دست کشاورز را می‌گیرد. گاهی درآمد حاصل از فروش آب بیشتر از درآمد حاصل از برداشت محصول است و کشاورز می‌تواند این مبلغ را صرف بهره‌وری بیشتر آب (کانال‌کشی، لوله‌گذاری یا طرح‌های نوین آبیاری) نماید.

طبیعتاً با این کار کشاورز با حفظ سطح زیر کشت می‌تواند مقدار آب بیشتری هم ذخیره کند و در سال‌های آینده مبادلات بیشتری را انجام دهد؛ یعنی حجم مازاد بیشتری دارد و می‌گوید من سطح زیر کشتم را تغییر نداده‌ام و چون طرح آبیاری اجرا کردم و یا لوله کشی و کانال‌کشی انجام دادم برداشت محصولم نسبت به سال‌های گذشته کم نشده‌است. در نتیجه همان پنج الی ده درصدی که ذخیره کرده را می‌تواند مجدداً در بازار بفروشد.

آقای حیدرزاده! فرمودید که این طرح حدود دو سال برای دشت خواف در حال اجراست، در این مدت با چه مشکلات و چالش‌هایی روبه‌رو شده‌اید؟

بازار آب دشت خواف را از سال ۱۴۰۰ شروع کردیم و هم اکنون هم در حال اجرا است البته با توجه به اینکه به‌صورت پایلوت و آزمایشی برگزار شده طبیعتاً با مسائل و مشکلاتی مواجه بوده‌است که در حال برطرف شدن است. اولین چالشی که با آن برخورد داشتیم این بود که کشاورزهایی وارد این بازار می‌شوند احساس ترس نکنند. کشاورزان از اینکه ممکن است آب منطقه‌ای بگوید آب مازاد دارند و باید میزان آب پروانه‌شان کم شود نگران بودند. علاوه بر آن در مورد صنعت نیز حساسیت داشتند و حاضر نبودند آب را به بخش صنعت بدهند. جهاد کشاورزی هم اعتقاد داشت اگر کشاورزها آب به صنعت بفروشند، باعث کاهش تولیدات کشاورزی شده و ممکن است امنیت غذایی به خطر افتد. لذا با راه اندازی بازار آب مخالف بود. همه اینها موانعی بر سر راه اندازی بازار آب بود اما در نهایت با هماهنگی که از یک طرف با تشکل کشاورزان خواف و از طرف دیگر با کارگزار که نقش تسهیل‌گر را برعهده داشت صورت گرفت، بازار آب پا گرفت و مبادلاتی انجام شد. در واقع همکاری سه جانبه اداره منابع آب، اتحادیه کشاورزان و کارگزار بازار و برگزاری جلسات و کارگاه‌های متعدد با کشاورزان، مسئولان محلی، مسئولان سیاسی و صنعتگران باعث شد که مسائل و مشکلات برطرف گردد؛ هم مسئولان جهاد، هم مسئولین سیاسی و هم خود کشاورزها توجیه شدند ورود به بازار هیچ ضرری برایشان نداشته بلکه منفعت‌های پایداری نیز دارد و علاوه بر آن نقدینگی تأمین شده از محل بازار می‌تواند به افزایش بهره‌وری آب کشاورزی کمک کند.

آیا بررسی شده که راه اندازی بازار طی این دو سال چه اثراتی روی منابع آب منطقه و بهره‌وری آب گذاشته‌است؟

چون تاکنون حجم آب مبادله شده زیاد نبوده بررسی تأثیر آن در منابع آب منطقه قابل بررسی نیست؛ ولی چند حلقه چاهی که وارد مبادلات شدند می‌گویند بعد از اینکه این پول دست ما آمده توانستیم چاه را لوله‌گذاری کنیم و مثلاً مسیر آبی که در عرض یک ساعت آب باید توی جوی خاکی می‌رفت تا به مزرعه برسد در عرض پنج دقیقه می‌رسد و این باعث افزایش راندمان آبیاری در بخش کشاورزی شده‌است. علاوه بر این کشاورزها هم توانمند شدند وقتی یک حجم نقدینگی دستشان برسد می‌توانند برنامه ریزی کنند و محصولشان را در زمان مناسبی که قیمت بالاتر است وارد بازار کنند.

تغییرات قیمت آب قبل از اجرا و بعد از اجرای بازار آب چگونه بوده‌است؟

قبل از اینکه بازار شکل بگیرد بیشتر فروش آب را به صورت تانکری داشتند. در خرید و فروش تانکری چون هزینه حمل خیلی زیاد است هر مترمکعب، ممکن است بالای صد هزار تومان برایشان در بیاید. بیشتر هزینه در قیمت آب به این شکل، هزینه حمل و نقل است تا قیمت آب. فروش تانکری آب هم به‌نوعی خودش بازار آب بوده که به صورت محلی و از طریق تانکر آب به‌فروش می‌رفته‌است بنابراین آب در بازار هم تقریباً با همان قیمت مبادله می‌شود ولی هزینه تمام شده آب برای صنعت در شرایطی که شارژ مبادله می‌شود نسبت به حالت قدیمی که فقط با تانکر بود به دلیل حذف

هزینـه حمـل، سـه تا چهـار برابر کمتر شـده اسـت.

در صحبت‌هایتان اشاره کردید به چالش ورود آب مازاد در ایـن بـازار و عدم اعتمـادی که وجـود دارد. بسیاری از مسـئولان وزارت نیرو در چند سـال اخیر در بحث تعدیل پروانه‌هـا و یا برنامه سـازگاری با کم آبی اظهار داشـته‌اند کـه در چند مرحله قرار اسـت این تعدیل صـورت بگیرد ابتـدا یـک درصـدی را از پروانه‌هـا کـم می‌کننـد و بعد از اینکـه محاسـبات صـورت گرفـت اگـر دیدند بـاز هم نیـاز اسـت که کم شـود در مرحلـه دوم دوبـاره درصدی دیگـر کم خواهنـد کرد. چـه اطمینـانی وجـود دارد که در آینـده ایـن آب مازاد جـزو برنامه تعدیل قـرار نگیرد؟

مـا ایـن اطمینـان را داده‌ایـم کـه ورود بـه بـازار هیچ‌گونـه کاهـشی در پروانـه را بـرای کشـاورزان در پی نخواهـد داشـت. اولاً در خراسـان رضـوی به‌جـای بحـث تعدیـل و کاهـش پروانه‌هـا، برنامه سـازگاری بـا کم آبی مطرح اسـت کـه برنامـه خـاص خـودش را دارد. در حـال حاضـر تعدیل بـرای چاه‌هـا در مـواردی کـه تغییر نـوع مصرف دائـم انجام می‌شـود صـورت می‌گیـرد. علاوه بـر ایـن اگر قرار باشـد ما تعدیـل را انجـام دهیـم قانون شـامل همه چاه‌ها می‌شـود و فـرقی نمی‌کنـد ایـن شـخص وارد بازار شـده باشـد یـا وارد بازار نشـده باشـد؛ اتفاقـاً آن‌هایی کـه وارد بازار می‌شـوند و از ایـن محـل درآمـد زیادتری نسـبت به محصولشـان دارند ایمن‌تـر هسـتند چـون می‌تواننـد راندمـان آبیاری خـود را بـالا ببرنـد و اگـر در آینده خواسـتیم تعدیـل را انجام دهیم کمتر متضرر خواهند شـد تا کسـانی که کشـاورزی سـنتی بـا بهـره‌وری پاییـن دارنـد و طبیعتـاً اگر مـا پروانه شـان را کمتـر کنیم بهـره‌وری آنها خیـلی پایین‌تر می‌آیـد. ولی در کل فـعلاً برنامـه‌ای در ایـن خصوص نیسـت.

آیـا برنامـه‌ای بـرای اجـرای بـازار آب در سـایر دشـت‌ها در اسـتان خراسـان رضـوی وجـود دارد؟

درحال‌حاضـر حـدود چهـار، پنـج محـدوده مطالعـاتی در اسـتان‌های دیگر به‌صورت پایلوت در حال اجراسـت. خراسان رضـوی پیشـگام بـود و زودتـر از همـه شـروع کـرد و بعد هم کـه بخشـنامه وزیر محتـرم نیـرو در ایـن خصوص آمـد ادامه پیـدا کرد. البته شـرکت آب منطقه‌ای درخواسـت داشـته که محـدوده اجـرای بـازار گسـترش پیدا کنـد و بـه محدوده‌های مطالعـاتی دشـت خواف، سـه دشـت دیگـر هم اضافـه کنیم؛ ولی بـا توجـه بـه اینکه هنـوز پایلوت اسـت و هنوز اثـرات آن مشـخص نیسـت و اینکـه بـه چـه شـکلی دسـتورالعمل‌ها بسـته شـود تا کمتریـن ضـرر را برای منابـع آب و بیشـترین منفعـت را برای کشـاورزها داشته‌باشـد، به خاطـر همین تنها در محـدوده مطالعـاتی دشـت خواف بـه صورت پایلـوت اجرا می‌شـود. در نهایـت وزارت نیـرو و شـرکت مدیریت منابع آب بایـد تصمیـم بگیرند که بـرای کل اسـتان انجام شـود یا خیر.

سخن پایانی

بازار آب در واقع چند هدف را دنبال می‌کند:

تأمیـن نیازهـای آب جدیـد بـدون اینکـه فشـار بیشـتری بـه سـفره آب زیرزمیـنی داشـته‌باشیم؛ یعـنی تخصیـص جدیـدی ندهیـم و از مـازاد تخصیص‌هـایی کـه در کشـاورزی یـا صنعـت وجـود دارد نیازهـای آب صنایـع یـا کشـاورزی‌هایی کـه دارای راندمـان آبیـاری بالاتـری هسـتند را تأمیـن کنیـم مثـل گلخانه‌هـا، دامداری‌هـا و صنایـع. در واقـع الگـوی مصـرف بـا بـازار اصلاح می‌شـود. افزایـش بهـره‌وری در بخش آب نیز از دسـتاوردهای بـازار آب اسـت. می‌دانیـم کـه بهـره‌وری در بخش صنعت و خدمات بسیـار بالاتـر از بخش‌هـای دیگـر اسـت. ارزش افـزوده ایجاد شـده در صنعـت، بـه ازای هـر مترمکعـب آب بیشـتر از سـایر بخش‌هـا می‌باشـد و بـازار ایـن قابلیـت را ایجـاد می‌کنـد کـه بـا حفظ حقوق کشـاورزان و دارنـدگان حقابه‌هـا، آب صنعـت نیـز تأمیـن و ارزش افـزوده بالاتـری بـه ازای مصـرف آب داشـته باشیم. موضـوع اصلی دیگر توانمندسـازی کشـاورزان در اسـتفاده بهینه از آب است. چون قیمـت آبی کـه کشـاورزان در بـازار می‌فروشـند عـملاً نسـبت بـه میـزان تولیـد محصـول بـه‌ازای هر متر مکعـب یـا ارزش افـزوده‌ای کـه بـه ازای هـر متـر مکعـب محصـول تولیـد می‌کننـد خیـلی بیشـتر اسـت و ایـن بـه کشـاورزها کمـک می‌کنـد کـه علاوه بـر توانمنـد شـدن بتواننـد طرح‌هـای آبیـاری را در چـاه خـود اجـرا کـرده و راندمـان آبیـاری را بـالا ببرنـد. و در آخـر هـم بـه قیمـت رسیـدن آب و ارزش‌گـذاری اقتصـادی آب هـم حاصـل ایـن کار اسـت تـا هـم کشـاورز و هـم صنعتگـر ببیننـد ایـن آب چقدر ارزش دارد. طبیعتـاً زمانی‌که ارزشـش مشـخص شـد، بـرای آن برنامه‌ریـزی خـاصی می‌کننـد تـا بتواننـد بهینه مصـرف کنند.